

Avdelningen för cybersäkerhet och skydd av
samhällsviktig verksamhet
Enheten för verksamhetssamordning och strategisk
analys
Helena Andersson
helena.andersson@msb.se

REMISSVAR

Datum
2018-02-20
Ert datum
2017-12-06

Diariernr
2017-12049
Er referens
Ju2017/08898/Å

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2017:89 Hemlig dataavläsning

Sammanfattning

MSB ställer sig positiv till utredningens förslag att införa hemlig dataavläsning som ett verktyg för att bekämpa terroristbrott och andra allvarliga brott men anser att operatörer bör åläggas en skyldighet att medverka vid verkställighet.

För att kunna säkerställa att arbetet med hemlig dataavläsning bedrivs på ett balanserat sätt i förhållande till riskerna för informations- och cybersäkerheten anser myndigheten att det ska införas uttryckliga krav på dokumentation. Ur ett informationssäkerhetsperspektiv är dessutom föreslagen definition och användning av begreppet "informationssystem" problematisk. "Informationssystem" bör enligt MSB ersättas med "avläsningsbart informationssystem".

Myndigheten ser även ett behov av en fördjupad analys rörande möjligheterna att utbyta information som stöd för informationssäkerheten i samhällsviktig verksamhet.

Synpunkter på lagförslaget

Myndigheten delar utredningens syn på behovet av ett verktyg som hemlig dataavläsning för de brottsbekämpande myndigheterna och deras arbete med allvarlig brottslighet. För att regleringen ska få önskad effekt anser dock MSB, i likhet med experternas uttalande i det särskilda yttrandet, att operatörer ska åläggas en skyldighet – ej endast ges en möjlighet - att medverka vid verkställighet.

Såsom utredningen påpekar behöver reglerna om hemlig dataavläsning balanseras mot riskerna för informationssäkerheten som kan uppstå vid hemlig dataavläsning. De åtgärder som utredningen föreslår ska trygga informationssäkerheten anser dock MSB inte vara tillräckliga för att uppnå en sådan nödvändig balans. Bristerna gäller främst kraven på dokumentation, även föreslagen terminologi är problematisk.

En väl utförd dokumentation av vidtagna åtgärder är nödvändig för att inte bara möjliggöra effektiv tillsyn över hemlig dataavläsning utan även tillvarata erfarenheter och utveckla arbetssätt. Det är också en förutsättning för att kunna genomföra en efterkontroll av att informationssäkerheten de facto har återställts till åtminstone samma nivå som vid verkställighetens början. Även om det kan finnas skäl för att inte i detalj specificera i lag vilka åtgärder som ska göras för att återställa informationssäkerheten är det enligt MSB:s mening centralt att införa ett tydligt krav på att arbetet dokumenteras. Krav på dokumentation ingår i samtliga de exempel på hur informationssäkerhetsfrågan lösts i andra länder¹ men trots detta för utredningen inte något närmare resonemang kring behov av motsvarande krav i den svenska regleringen. Med hänsyn till vikten av dokumentation anser MSB att ett sådant krav bör införas i lagen, förslagsvis under rubriken ”Genomförande av hemlig dataavläsning”.

MSB avråder från användningen av begreppet ”informationssystem” som en samlingsterm för elektronisk kommunikationsutrustning och användarkonton. Terminologin på området har utvecklats och blivit betydligt mer etablerad sedan Beredningen för rättsväsendets utveckling (BRU) lämnade sitt betänkande 2005. Enligt definitionen i den centrala standarden ISO/IEC 27000:2016 ges begreppet informationssystem en vidare innebörd än vad som föreslås i detta betänkande. Informationssystem definieras i standarden som ”applikationer, tjänster, informationstekniska tillgångar eller andra informationshanteringskomponenter”. SIS, Swedish Standards Institute, har i sin tekniska rapport ”Terminologi för informationssäkerhet” TR 50:2015, definierat informationssystem som: ”applikationer, tjänster eller andra komponenter som hanterar information”. Definitionen är en något förenklad skrivning av standardens definition med samma vida innebörd. I kommande reglering som föranleds av NIS-direktivet² används det snarlika begreppet ”nätverk och informationssystem” och även det ges en vid innebörd. Det är olyckligt om ett så centralt begrepp som informationssystem skulle ges en annan och snävare innebörd inom brottsbekämpning än vad som gäller för informationssäkerhetsområdet i stort. Särskilt då det handlar om två områden som har många nära kopplingar. MSB föreslår därför att begreppet ”informationssystem” ersätts av begreppet ”avläsningsbart informationssystem”. Används ”avläsningsbart informationssystem” undanröjs terminologikrocken med informationssäkerhetsområdet samtidigt som den närmare innebörden av begreppet utan problem kan definieras på det av utredningen föreslagna sättet.

¹ SOU 2017:89 Hemlig dataavläsning, s 406f

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/1148 av den 6 juli 2016 om åtgärder för en hög gemensam nivå på säkerhet i nätverks- och informationssystem i hela unionen (NIS-direktivet)

Behov av fördjupad analys

I utredningen tydliggörs hur hemlig dataavläsning underlättas av kunskap om och tillgång till sårbarheter och brister i informationssystem. MSB har i uppgift att stödja och samordna arbetet med samhällets informationssäkerhet – en uppgift som bland annat innefattar att upptäcka och stödja arbete för att undanröja sårbarheter och risker, särskilt när det gäller samhällsviktig verksamhet. Myndigheten stödjer utredningens slutsats att det inte är lämpligt att kräva att teknikföretag och tjänstetillhandahållare ska tillhandahålla bakdörrar in i systemen för brottsbekämpande myndigheter och inte heller lämpligt att försvaga krypteringsmöjligheterna. MSB vill dock betona att det samtidigt är olyckligt att den kunskap som byggs upp kring informationssäkerhetsbrister i samband med hemlig dataavläsning inte i något skede och inte på något sätt ska kunna nyttjas för att stärka skyddet för sådana system som samhällsviktig verksamhet är beroende av. Detta finns det ett starkt samhällsintresse av. MSB anser därför att det finns ett behov av en fördjupad analys om möjlig informationsdelning som tillgodoser både brottsbekämpande myndigheters behov av att genomföra hemlig dataavläsning och MSB:s möjligheter, att med bibehållet sekretesskydd, stödja och stärka informations- och cybersäkerheten, särskilt i samhällsviktig verksamhet.

I detta ärende har chefsjuristen Anna Asp beslutat. Helena Andersson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. avdelningschefen Åke Holmgren och enhetschefen Linda Ericson deltagit.

Anna Asp

Helena Andersson